

zatím vyvázl z první tísně a obdržel pomoc ze Španěl, od papeže, od katolické Ligy a od jejího vůdce Maxmiliána. Vydutnější pomoc z Polska znemožnila tamní evangelická šlechta. Naděje Čechů kladené ve spojení většinou zklamaly. Směřovaly hlavně k zemím západní reformace. Král Jakub však — přes sympatie anglické veřejnosti s Čechy — málo dbal o osud zetě, jenž podle jeho soudu přijal korunu ilegálně z rukou povstalců. Nejsilnější byla pomoc holandská. Ale holandsí žoldnéři si počínali tak, že se proti nim bouřili čeští sedláci jimi týraní. Povstání rakouských stavů potlačil vévoda Maxmilián. Sedmihradský vévoda a vůdce uherských protestantů Gabriel Bethlen [Bethlen Gábor], kalvinista, začal válku s Ferdinandem, na české bojiště však jeho pluky přišly pozdě. V Čechách samých nebylo dost vědomí smrtelné vážnosti zápasu. Nebyly vynaloženy prostředky, které potom uchvátil vítěz. Stal se jím Ferdinand bitvou na *Bílé hoře* 8. listopadu 1620, po níž král Fridrich neprozřetelně opustil Čechy. Málo měst — mezi nimi Tábor — vytrvalo na čas v obraně. Jen na východní Moravě trval odboj lidu v hornatém Valašsku. Jinak zůstal lid až na ojedinělé krátkodobé vzpoury pasivní vinou stavů, kteří nedovedli dát do rukou poddaných zbraně se slibem uvolnění poddanství.

Na pány a měšťany padl strach. Čechy a Morava se vzdaly na milost i nemilost. Vláda v Čechách svěřena Karlu z Liechtenštejna, na Moravě ustanoven místodržícím kardinál Dietrichštejn. Prostředkováním saským přijalo Ferdinanda opět za krále Slezsko, kde císař, odvažuje meze úspěchu na ten čas dosažitelného, slíbil zachovat svobody politické i náboženské. Vůdcové českých a moravských stavů pospíchali z dosahu císařovy moci, většinou aby pokračovali v boji v cizině v jisté naději zvratu vojenských věcí ve válce, která se rozpoutala i mimo Čechy. Kdo zůstal nebo se v důvěře v dobré svědomí vrátil jako Budovec, neušel císařově pomstě. Po krátké době svobody dolehla na národ i církev katastrofa následků, na něž nikdo nedovedl pomyslet.

Odchod do vyhnanství

J. A. Komenský

CÍSAŘ VYUŽIL VÍTĚZSTVÍ plnou měrou. V únoru r. 1621 bylo provedeno dalekosáhlé zatýkání a pak nelítostný soud. Kromě rozsáhlých konfiskací vyneseny hrdelní rozsudky v nebývalé míře. Dne 21. června 1621 položilo na *popravišti před Staroměstskou radnicí pražskou* život 27 českých pánů, rytířů a měšťanů, českého i německého jazyka, z nichž sedm [podle „Historie o těžkých protivenstvích“ dokonce téměř polovice] Bratří, jeden katolík, avšak spíše evangelického smýšlení, ostatní evangelíci. Vůdce luteránů hrabě Šlik byl popraven první, hned po něm Bratr Budovec. Byli odsouzeni jako rebelové. Bylo však jasné, že povstali především na obranu náboženství, a jako vyznavači Kristovi se strojili k smrti a umírali. Jen evangeličtí kněží, nikoli bratrští, byli připuštěni k jejich duchovní útěše. Z nich Viktorin Vrbenský, někdejší protibratrský polemik, německý kazatel David Lippach, a zejména Jan Rosacius v dojemné „Koruně neuvadlé mučedníků Božích českých“, vyspali jejich poslední chvíle. Pět z odsouzených Bratří přijalo večeri Páně z rukou evangelických kněží. Budovec a Ota z Losu se jí však neúčastnili. Budovec osvědčil svou pevnost ve víře i své biblické vzdělání v poslední polemice s jesuity, kteří marně hleděli získat někoho z odsouzených pro svou církev. Dvanáct hlav popravených bylo vystaveno v železných klecích na mosteckých věžích v Praze.

Pražské chrámy byly Bratřím hned odňaty. Bratrští kněží pražští se od bělohorské bitvy ukrývali v Praze nebo v blízkém okolí. Ještě koncem r. 1621 došlo i na pražské evangelické kazatele a dočasnou výjimkou německých luteránů, aby byl uchválen saský kurfiřt. I oni však byli ze země vypovězeni již příštího roku přes zákroky kurfiřtovy a přimluvy Dr Hoë. Ten teprve nyní poznal i doznal, že kalvinisté správně varovali luterské před spojením s císařem, jenž ani jich neušetří. Aspoň literárně sloužil